

سوالات و نکات مهم جامعه شناسی یازدهم درس پانزدهم
زهرای نجاتی دبیر جامعه شناسی استان لرستان شهرستان دلفان

۱- بیداری اسلامی چه ویژگیها و افقی را برای خود ترسیم میکند؟

پاسخ: ۱) تغییر ملتها و کشورهای پیرامونی، در نظام جهانی سلطه را اوج همت خود نمی بیند. ۲) تنها آرمان بشر را صلحی که بی توجه به عدالت است نمی بیند. ۳) از افقهای جهان متجدد به عالم نمی نگرد تا در چالشها و بحرانهای ذاتی آن متوقف شود. ۴) دفاع از محرومان جهان را وظیفه خود میداند. ۵) حل مشکلات معرفتی و معنوی بشریت را رسالت خود میداند.

۲- در جهان دو قطبی قرن بیستم هویت اجتماعی افراد، جنبشها، کشورها و انقلابهای بر چه اساسی شناسایی میشود؟ پاسخ: بر اساس نسبتی که بایکی از دو قطب بلوک شرق و غرب داشتند.

۳- دو محور مختصات برای تعیین هویتهای فردی و جمعی در قرن بیستم چیست؟ پاسخ: رابطه و نسبت با دو قطب بلوک شرق و غرب

۴- در قرن بیستم جایگاه و اهمیت جنبشهای انقلابی چگونه مشخص میشود؟ پاسخ: بر اساس دوری و نزدیکی آنها با هر یک از دو قطب شرق و غرب. در صورتی که جنبش یا انقلابی از این دو قطب و محور به دور بودند از اهمیتی برخوردار نمیشدند.

۵- چرا از نظر دولتمردان آمریکایی انقلاب ایران توان مقاومت و تداوم نخواهد داشت؟ پاسخ: به دلیل اینکه ارتباطی با بلوک شرق برقرار نمی کرد در عین حالی که یک نظام سیاسی وابسته به بلوک غرب را هدف قرار داده بود.

۶- در چه صورتی انقلاب ایران میتواند فرصتی برای اتحاد جماهیر شوروی به حساب آید؟ پاسخ: اگر انقلاب رویکردی به بلوک شرق و جریانهای چپ میداشت چون مانعی را که آمریکا در مرزهای جنوبی شوروی ایجاد کرده بود فرو ریخته بود.

۷- چرا دولتمردان غربی در ابتدا از عمق حادثهای که اتفاق افتاده بود غافل بودند؟ پاسخ: چون آنها انقلاب را با موازین جهانی می سنجیدند که در چارچوب فرهنگ غرب شکل گرفته بود حال آنکه انقلاب اسلامی ایران از متن فرهنگی بر می خاست که با هجوم همه جانبه غرب هویت آن به چالش کشیده شده بود.

۸- کدام حقیقت در نخستین روزهای انقلاب مورد توجه برخی از دانشمندان علوم اجتماعی قرار گرفت؟ پاسخ: انقلاب اسلامی ایران، انقلابی نبود که در چارچوب آرمانها و ارزشهای دنیوی و سکولارین جهان تعریف

شده باشد بلکه انقلابی بود که از متن آرمانهای معنوی و توحیدی جهان اسلام برای حفظ هویت اسلامی و برای تأمین حقوق از دست رفته امت اسلامی شکل میگرفت.

۹- چرا انقلاب ایران از دیگر انقلاب‌ها متفاوت است؟ پاسخ: چون انقلابی با رویکرد معنوی است و با هویتی مستقل از انقلاب فرانسه چون سایر انقلاب‌های در جهت بسط و گسترش انقلاب فرانسه بودن و در اصل انقلاب جدید نبودند.

۱۰- انقلاب فرانسه چگونه شکل گرفت و چه اثری به جای گذاشت؟ پاسخ: در سال ۱۷۲۱ میلادی با آرمانها و ارزشهای مدرنی شکل گرفت که پس از رنسانس به وجود آمده بودند و به صورت سلسله انقلاب‌های ۱۱۳۲ میلادی تا ۱۱۴۲ میلادی حیات مجدد خود را آغاز کرد و همه کشورهای اروپا را فرا گرفت.

۱۱- انقلاب اکتبر ۱۹۱۷ روسیه با دیگر انقلاب‌های اروپایی چه تفاوت و چه شباهتی داشت؟

پاسخ: تفاوت: به دلیل رویکرد چپ و سوسیالیستی با دیگر انقلابات تفاوت داشت. شباهت: با خصلت سکولار و دنیوی خود در چارچوب آرمانها و ارزشهای روشنگری مدرن حرکت میکرد و تعارضی با آن نداشت.

۱۲- انقلاب‌های آزادی بخش قرن بیستم دارای چه ویژگیهایی بودند؟ پاسخ: این انقلابها تقلیدهای بدلی از انقلاب‌های مدرن بودند، فرهنگهایی که در دوره استعمار مقهور و مرعوب جوامع غربی شده بودند چالش فرهنگی و تمدنی خود را از زبان و نگاه نظریه پردازان غربی تفسیر میکردند و راه حل آن را نیز در پیوستن به جوامعی میدیدند که در مرکز اقتصاد و سیاستهای دنیای غرب واقع شده بودند.

۱۳- انقلاب اسلامی ایران دارای چه ویژگیهای متفاوتی نسبت به دیگر انقلابات است؟ پاسخ: الگوی رفتاری خود را از فقه اجتماعی و سیاسی شیعی گرفت و رفتار اجتماعی خود را نیز بر همان اساس سازمان داد. این انقلاب با تجدید حیات معنوی و توحیدی هم از منظر دینی و فرهنگی به شناخت بحران و چالش‌های جهان اسلام پرداخت و هم با بازگشت به هویت اسلامی خود فرصت جدیدی را برای جهان غرب جهت عبور از بحرانهای معرفتی و معنوی پدید آورد.

۱۴- دولتمردان و روشنفکران جهان اسلام قبل از انقلاب اسلامی ایران با چه رویکردهایی به مسایل و مشکلات جهان اسلام می‌نگریستند؟ پاسخ: با دو رویکرد در رویکرد اول مسایل جهان اسلام از نوع مشکلاتی بود که در اثر تاخر تاریخی برای رسیدن به جوامع غربی پیش آمده بود. در رویکرد دوم این مسایل از نوع مشکلاتی بود که نظام سرمایه داری و لیبرالیسم غربی به وجود آورده بود. رویکرد دوم با استفاده از نظریه‌های چپ ارائه میشد و کسانی که این رویکرد را داشتند از موضع اندیشه‌های مارکسیستی و سوسیالیستی به مبارزه با غرب سیاسی میپرداختند.

۱۵- برخورد جوامع اسلامی و گروههای مبارز فلسطینی با مسئله فلسطین چگونه بود؟ پاسخ: در پوشش قطب بندی دو بلوک شرق و غرب قرار میگرفت. کشورهای زیر نفوذ غرب دولت غاصب اسرائیل را به رسمیت میشناختند و یا در جهت سازش با آن گام بر میداشتند و بخشی دیگر که زیر نفوذ شرق بودند جبهه پایداری و مقاومت را تشکیل میدادند و گروههای مبارز فلسطینی ناگزیر به بخش اخیر ملحق شدند. تعدادی از گروههای فلسطینی هویت مارکسیستی و تعدادی دیگر اندیشه‌های ناسیونالیستی داشتند.

۱۶- گروههای مارکسیستی و ناسیونالیستی مبارزان فلسطینی دارای چه گرایشی بودند؟ پاسخ: گروههای مارکسیستی خود، جایگاهی برای باورها و اعتقادات دینی و معنوی قایل نبودند و گروههای ناسیونالیستی از موضع قوم‌گرایی با هویت الحادی عربی به اسلام مینگریستند و اسلام را از جهت اینکه پدیده‌های عربی است میپذیرفتند.

۱۷- وضعیت فلسطین در تقابل بلوک شرق و غرب چگونه بود؟ پاسخ: دولت اسرائیل باتسلیحات و حمایت مالی آشکار آمریکا و انگلیس و دیگر کشورهای اروپایی تجهیز میشد و گروههای فلسطینی با موشکهای سام هفت روسی می‌جنگید که حضور بین مصر و اسرائیل موضع فلسطینیها تضعیف دولت اسرائیل بازار فروش اسلحه را در منطقه گرم کرده بود. با قرارداد کمپ دیوید شد.

۱۸- اهمیت انقلاب ایران در رابطه با مسئله اسرائیل چگونه بود؟ پاسخ: اهمیت ایران تنها در این نبود که مهمترین قدرت حامی اسرائیل در منطقه یعنی شاه را ساقط کرده بود بلکه اهمیت انقلاب در مسیری بود که برای مبارزه با صهیونیسم ارائه میداد. انقلاب اسلامی به واسطه بازگشت به اسلام و با اتکای به فقه سیاسی و اجتماعی، مسئله اسرائیل را به عنوان مسئله جهان اسلام مطرح میکرد. بازگشت به اسلام اولاً مشروعیت قرارداد کمپ دیوید را در باور و اعتقاد مسلمانان مخدوش کرد ثانیاً مقاومت در برابر صهیونیسم را از موضع باور و اعتقاد اسلامی و با اتکا به ایمان به خداوند و قدرت الهی آغاز کرد. قتل انور سادات و شکل‌گیری انتفاضه و جنبش‌های جدید اسلامی در فلسطین نتیجه این حرکت جدید بود.

۱۹- منظور از واژه بهار عربی چیست؟ پاسخ: دوولتهای غربی نالش کردند انقلاب‌های کشورهای عربی که از سال ۱۳۲۱ تا کنون به وجود آمدند را بخشی از فرایند غربی شدن کشورهای عربی معرفی کنند و آن را بهار عربی معرفی کردند.

۲۰- نمونه‌هایی از تأثیرات انقلاب اسلامی بر جهان اسلامی را بنویسید. پاسخ: جنبشهای جدید اسلامی در فلسطین، انتفاضه، جهاد اسلامی افغانستان در برابر حکومت وابسته به بلوک شرق، تشکیل جبهه نجات اسلامی در الجزایر.

۲۱- مهمترین پیامد انقلاب اسلامی ایران در جهان اسلام را بیان کنید. پاسخ: سلسله قیامها و انقلاب‌های گسترده مردم در کشورهای عربی از سال ۱۳۲۱ شمسی که تاکنون به سقوط قدرتهای سیاسی در چهار کشور عربی منجر شده است. انقلابهایی که حکایت از بیداری اسلامی دارد هر چند کشورهای اروپایی تلاش دارند این انقلابات را بخشی از فرایند غربی شدن کشورهای عربی معرفی کنند و به همین دلیل آن را بهار عربی می نامند.

۲۲- بیداری اسلامی حاصل چیست؟ و انقلاب ایران در آن چه نقشی دارد؟ پاسخ: بیداری اسلامی حاصل انتقال بیداری از سطح نخبگان به متن مردم و فرهنگ عمومی جامعه اسلامی است. انقلاب اسلامی ایران از طریق بیداری اسلامی الگوی جدیدی را در برابر امت اسلامی قرار داده است. بیداری اسلامی اگر در سطح جوامع اسلامی تحقق پیدا کند به سوی نظامی حرکت خواهد کرد که فارغ از قدرتهای قومی و قبیله‌ای و الزامات امنیتی بر مدار فقاقت و عدالت سازمان مییابد.

۲۳- انقلاب ایران بر اساس آموزه های اسلامی، خود را دارای چه رسالت و مسئولیتی می دانست؟ پاسخ: (۱) از عزت و اقتدار جهان اسلام پاسداری میکرد. (۲) دفاع از محرومان و مستضعفان جهان را وظیفه خود میدانست. (۳) فطرت الهی همه انسانها را مخاطب پیام خود قرار میداد و حل مشکلات معرفتی و معنوی بشریت را در محدوده رسالت خود میدید.

۲۴- امام خمینی در نامه خود به رهبر شوروی به چه نکاتی اشاره کرد؟ پاسخ: از دو جریان اصلی تفکر فلسفی جهان غرب یعنی حس گرایی و عقل گرایی یاد کرد و با استفاده از حکمت مشاء و حکمت اشراق به اشکالاتی اشاره کرد که در محدود کردن دانش و علم به شناخت حسی یا شناخت عقلی وجود دارد.

۲۵- نقش انقلاب ایران در تکوین یا گسترش اندیشه های پسامدرن چگونه بود؟ پاسخ: بحرانیهای عمیق معرفتی و معنوی جهان غرب و چالش های مربوط به آن با انقلاب اسلامی و شکل گیری جنبشهای اسلامی فرصت بروز و ظهور یافت و با بیداری اسلامی رویکرد دینی و معنوی به زندگی اجتماعی در سطوح مختلف جوامع غربی به وجود آمد و بدین ترتیب ارزشها و آرمانهای بعد از رنسانس اعتبار جهانی خود را از دست داد و نظریه هایی که ناظر به افول سکولاریسم بود شکل گرفت.

۲۶- جغرافیای فرهنگی و سیاسی جهان جدید چگونه شکل گرفت؟ پاسخ: (۱) با انقلاب اسلامی ایران با ذخائر معرفتی و شیعی (۲) فروپاشی بلوک شرق (۳) افول سکولاریسم و تکوین و گسترش پسامدرن با تأثیرپذیری از بیداری اسلامی با رویکرد دینی (۴) با مقاومت انقلاب در برابر سلسله اقدامات مستمر غرب علیه خود.

۲۷- نمونه‌هایی از مقابله غرب با انقلاب اسلامی ایران بنویسید. پاسخ: کودتای نوژه، هشت سال جنگ تحمیلی و تجهیز ارتش عراق با سلاح های شرق و غرب و دلارهای نفتی کشورهای عربی.

۲۸- نظریه پایان تاریخ فوکویاما به چه موضوعی اشاره دارد و انقلاب اسلامی ایران چگونه بر آن خط بطلان کشید؟

پاسخ: با فروپاشی بلوک شرق جهان به سوی یک قطبی شدن پیش می‌رود و تعارض و برخوردهای تاریخ ساز به پایان می‌رسد. انقلاب ایران با حضور فرهنگی و تمدنی خود مقاومت در برابر جهان غرب را به وجود آورد و با پیامدهای جهانی اش بر این نظریه خط بطلان کشید.

۲۹- نظریه جنگ تمدنها چه ویژگی‌هایی را مطرح می‌سازد؟ پاسخ: ضمن اعتراف به شکل‌گیری قطب بندی جدید فرهنگی

و تمدنی اولاً با طرح دیگر تمدنها در عرض تمدن اسلامی، جایگاه برجسته و منحصر به فرد انقلاب و فرهنگ اسلامی را نادیده می‌گرفت. ثانیاً با طرح جنگ تمدنها رویکرد خصمانه جهان غرب را به جنبشهای اسلامی نتیجه ورود مجدد دیگر فرهنگها به عرصه زندگی بشر معرفی می‌کرد و از این طریق هراسی را که پس از جنگ جهانی دوم نسبت به بلوک شرق وجود داشت متوجه جهان اسلام می‌گرداند.

۳۰- اقتصاد و سیاست جهان غرب در شرایط کنونی چگونه است؟ پاسخ: اقتصاد و سیاست جهان غرب در شرایط فعلی که ابعاد جهانی پیدا کرده نیازمند به مناطق پیرامونی است. انباشت ثروت جهان در دست جمعی اندک جز با فقر و وابستگی اقتصادی و سیاسی انبوه آدمیان ممکن نیست.

۳۱- دنیای غرب برای تامین نیازهای اقتصادی و سیاسی خود و مقابله با حرکت مستقلی که در جهان اسلام شکل گرفته است به چه فعالیت‌هایی پرداخته است؟ پاسخ: ۱) مقابله نظامی و سیاسی از طریق حضور مستقیم مانند آنچه در افغانستان و عراق رخ داد. ۲) محاصره و تحریم اقتصادی از طریق سازمانهای بین المللی مانند آنچه نسبت به ایران انجام می‌دهد. ۳) تبلیغ معنویت‌های کاذب و سکولار در کشورهای غربی برای اشباع خلا معنوی فرهنگ غرب ۴) تصویرسازی خشن و غیرعقلانی از فرهنگ اسلامی از طریق سازماندهی جریانهای تروریستی و هابی ۵) تفسیرهای سکولار از اسلام و حمایت از اسلام امریکایی برای بدل سازی نسبت به انقلاب اسلامی ۶) مدیریت جنگ رسانهای همه جانبه در برابر حرکت فرهنگی جهان اسلام. ۷) ایجاد اختلافات فرقه‌ای و مذهبی برای تضعیف جهان اسلام.

۳۲- انقلاب فرانسه با انقلاب اسلامی ایران چه تفاوت‌هایی دارد؟ پاسخ: انقلاب فرانسه دارای جهان بینی دنیوی و ارزشهای لیبرالیستی است ولی جهان بینی انقلاب اسلامی معنوی و ارزشهای آن توحیدی است. انقلاب فرانسه با خشونت زیادی همراه بوده و در چند مرحله انجام پذیرفت ولی انقلاب ایران خشونت کمتر و یک مرحله ای بوده است.

۳۳- حرکت اجتماعی نخستین بیدارگران اسلامی با بیداری اسلامی چه تفاوت‌هایی دارد؟ پاسخ: ۱) حرکت نخستین بیدارگران اسلامی توسط نخبگان مردم انجام شد ولی بیداری اسلامی توسط توده های مردم انجام

شد. ۲) حرکت اجتماعی نخستین بیدارگران اسلامی در صدد اصلاح حکومت بود ولی بیداری اسلامی در صدد تشکیل حکومت جدید است. ۳) حرکت اجتماعی نخستین بیدارگران در سطوح میانی و سطحی بود ولی تغییر بیداری اسلامی به صورت بنیادین است.

۳۴- فرصتهایی که جهان اسلام در برابر تهدیدهای جهان غرب دارد چیست؟ پاسخ: تلاش جهت هویت یابی مستقل از جهان غرب، خودباوری و خودکفایی.

زهرا نجاتی دبیر جامعه شناسی استان لرستان شهرستان دلفان